

**A magyar és a finn udvariassági stratégiáról:
a magyar és a finn megszólítási módok**

VARGA Judit

1. Az utóbbi időben a nyelvészek egyre többet foglalkoznak az egyes nyelvek udvariassági stratégiájával. Az udvariasság kifejezésére szolgáló nyelvi eszközök lehetnek **lexikálisak** (pl. a *megszólítások*, az olyan ún. konvencionálissá vált expresszív és szociális frázisok, mint a köszönési formák, üdvözlések, stb.), valamint **nyelvtaniak** (pl. a magyarban a feltételes mód, a többes szám első személy, a finnben szintén a feltételes mód, a passzívum stb.). Ezek a mindennapi beszéd retorikáját alkotják, és az egyes kultúrákhoz kötöttek, ezért az anyanyelvi beszélő számára általában nem annyira nyelvi problémaként jelentkeznek, mint inkább elsajátítandó viselkedési módként/illemszabályként.

Az idegennyelvtanítás során a tanárnak az udvariassági kifejezések tanítására valamilyen mértékben ki kell térnie, ha nem akarja, hogy tanítványai a saját kultúrájuk szabályait alkalmazva idegen nyelven kellemetlen helyzetekbe kerüljenek. A tapasztalatok szerint az anyanyelvi beszélő a pragmatikai hibát – a nem megfelelő stílusértékű szó használatát, a nem odaillő megszólítást – általában kevésbé tolerálja, mint a nyelvtani hibát (Koitto 1993: 188).

Az udvariassági normák, illetve azok nyelvi kifejezése a finnben ill. a magyarban több ponton eltérnek egymástól. Lehet, hogy a finneknek úgy tűnik, hogy a magyarban gyakoribb magázás miatt a magyar nehezebb, azonban a Finnországban sokkal szélesebbkörű tegeződés szabályait is meg kell tanulni. Lehet például, hogy idősebb embert tegezünk, de köszönni nem *hei!*-jel köszönünk neki, hanem a napszaknak megfelelően. Ez a magyaroknak szokatlan, mivel a *Jó napot kívánok!* és *Jó estét kívánok!* után nem szokás tegeződni. – Ez alól a magyarban a *Jó reggelt (kívánok)!* és a *Jó éjszakát (kívánok)!* kivétel lehet. – Az sem mindegy, hogy a finnben a tegezés során a

megszólított keresztnévét, foglalkozását vagy a titulusát mondjuk-e. A keresztnévhasználat bizalmaskodónak vagy tolakodónak számít a kötött beszédhelyzetben mindkét nyelvben, de finnek a tegeződés ellenére is ritkábban használják egymás keresztnévét, ezzel szemben a magyarban a magázással együtt is udvariasnak számít.

Ezekon kívül vannak olyan helyzetek is, főleg a kötöttek, illetve a kényes, vagy kellemetlen helyzetek, amelyekben a közvetlen megszólítás helyett a közvetett ajánlott használni: nyelvtanilag pl. személytelen alakot (a finnben a passzívumot, vagy az egyes szám harmadik személyű igealakot, a magyarban a többes szám első személyt, az egyes szám harmadik személyt *az ember* alannyal, a léigét határozói igenévvel, a segédigékkel használt infinitívuszt birtokos személyrag nélkül).

Az alábbiakban tehát az udvariasság nyelvi kifejezési eszközei közül a lexikális csoport egy részével, a megszólításokkal foglalkozom. (Nem tárgyalom sem az írott nyelvben használt megszólítási módokat, sem pedig a beszélt nyelvi sértő, durva – tehát udvariatlan –, sem pedig a gyermeknyelvi és a bizalmas megszólításokat.)

A megszólítások használata függ a beszédhelyzet jellegétől, a beszélők korától és nemétől, valamint részben a beszélők céljától. A beszédhelyzetek a beszélők egymáshoz való viszonya, illetve a beszédtema alapján lehetnek formálisak, azaz kötöttek, más néven zártak, és informálisak, kötetlenek, nyitottak, valamint részben kötöttek. *Kötöttek*, amikor a beszélők között nyilvánvaló (társadalmi) hierarchia van, amely általában aszimmetriát okoz a beszélők közti udvariassági kifejezésekben is. (A legformálisabb az a helyzet, amelyben a nyilvánvaló hierarchián kívül a beszédhelyzet résztvevői egymás számára idegenek, valamint a téma kényes vagy kellemetlen, vö. Lampinen 1990: 78). *Kötetlenek* azok a helyzetek, amelyekben valamilyen okból megszűnik a társadalmi hierarchia szerepe, vagy eleve nem is volt, pl. barátok között, családban (bár a családi hierarchiának valamikor volt és esetenként lehet szerepe, pl. nagyszülő-unoka). *Részben kötöttek* tartom azokat a helyzeteket, amelyben szolgáltatást adunk vagy fogadunk el, tehát a a beszélők között nincs feltétlenül társadalmi hierarchia, de szimmetria sem, pl. üzletben, fodrásznál stb.

2. Tegezés – magázás vagy valami más?

A mindennapi kommunikáció szempontjából a finn és a magyar kultúra között a legszembetűnőbb különbség az, hogy a finn nyelvben a tegezés sokkal általánosabb, mint a magyarban. Röviden összefoglalva: a magyar felnőttek és az iskoláskorú magyar gyerekek az ismertelen embereket magázzák. Tegezni az ismeretlen általában csak külön engedéllyel lehet. Előfordul, hogy az idős emberek a fiatalokat letegezik, illetve hogy a kb. 20–25 év alattiak az idősebb korosztályoknál gyakrabban tegezik a velük nagyjából egyidőseket. Manapság kezd egyre általánosabbá válni a 40–50 éves magyar nők (újabban a férfiak) körében is, hogy az idősebbek (pl. munkahelyen) elvárják a fiatalabbaktól, hogy tegezzék őket.

Finnországban a köztársaság elnökén kívül a minisztereknek és nagyon magas beosztású embereknek jár ki a magázás, de ami egy magyar számára meglepő, a beosztott a főnökét, a diák a professzorát is tegezheti, sőt akár a parlamenti képviselőt is lehet tegezni. A szolgáltatásban fordul még elő, hogy (bár a köszönés *hei!*) a szolgáltató (pl. az eladó) mégis magázza a vevőt. De pl. a finn társadalomnál sokkal szigorúbb hierarchia szerint működő finn katonaságnál azonban magázzák a katonák az előljáróikat és viszont. A vezényszavakban természetesen – már amelyekben ige is van – egyes szám második személyű felszólító módú igealak szerepel: *Jalalle/Olalle vie!* 'Lábhoz./Vállra.' Azonban a finn katonaságnál is új szelek fújnak, ugyanis 1995 elejétől egyes katonai egységeknél olyan kísérlet indult, amelyben az újoncok tegezhetik az előljáróikat. A megszólítás marad a régi, pl. *herra eversti*, de tegezve azt is ritkábban kell használni. A kísérlet célja, hogy könnyebbé tegye az újoncok beilleszkedését a katonai életbe. Gondoljunk csak arra, hogy a finn fiatalok életében a katonaság az első olyan hely, ahol a magázást következetesen használniuk kell(ene)!

Érdekesen változik a tegezés-magázás elterjedése Finnországban is, mivel egy-két nemzedékkal ezelőtt még sokkal általánosabb volt a magázás itt is. Igaz, a keleti és a nyugati nyelvjárások között a magázás használati körében volt különbség (keleten az idősebb családtagokat is magázták, míg nyugaton csak az idegeneket (Yli-Vakkuri 1986: 107). Manapság pedig (ettől a katonai kísérlettől függetlenül) bizonyos körökben a magázás kezdi visszaszerezni a régi presztízsét (éppúgy, mint Svédországban). A finnben a magázás a többes szám 2. személyű igealak, illetve a *te* névmás használata mellett egyes

szám 3. személy használatával is történhet. A harmadik személyű magázás titulussal, nevekkal való megszólítással szokott együtt jární (Yli-Vakkuri 1986: 108–109, 111). Ez azért is számít udvariasnak, mert személytelen, éppúgy, mint a szintén udvariasnak számító passzív igemód használata. Ez utóbbival könnyen meg lehet oldani a tegezés vagy magázás néha kínos problémáját. Ezenkívül éppúgy, mint már említettem, el is lehet kerülni a közvetlen megszólítást. Ebből a szempontból is a finn beszélő van könnyebb helyzetben, mivel a finnben pl. a rokonságnevekkel és a testrésznevekkel nem kötelező birtokos személyragot használni, akkor sem, ha valaki rokonáról vagy testrészéről beszélünk, pl. *Päätä särkee*. 'Fáj a fej(em, stb.)'. A finn orvos a passzív igék használatán kívül személytelenül kérdezheti meg a betegtől pl. azt is, hogy fáj-e a feje is: *Onko pää-täkin särkenyt?*, de üdvözlétet is lehet így küldeni finnül: *Terveisiä vaimolleskin!* 'Üdvözlöm a feleségedet/feleségét!'

3. A megszólítások

3.1. Kötött helyzetekben

Kötött helyzetekben a beszélők közti hierarchia aszimmetriát okoz a megszólításban és az udvariassági kifejezésekben (Lampinen 1989: 43).

Vegyük először a legkézenfekvőbbnek tűnő, de korántsem egyszerű névmással való megnevezést! A finnben a *te* többes szám második személyű alakon kívül a *hän* egyes szám harmadik személyű személyes névmás is előfordulhat magázó formaként, bár ez már kiveszőben van. Pl. *Miten hän voi?* 'Hogy van?'. (A harmadik személyű igealak névmás nélküli, ill. névvel, vagy titulussal való használata rendkívül udvariasnak számít, éppúgy, mint a magyarban.)

Ha egy magyar udvariasan akarja a fenti kérdést feltenni, a *tetszik* + *inf.*-t használja névmás helyett névvel vagy titulussal: *Hogy tetszik lenni (Katika/Feri bácsi/Igazgató úr)?* 'Mitä kuuluu?/Miten voitte?'

A magyarban a magázásra az *Ön* és a *Maga* névmásokat használhatjuk. Az *Ön* és a *Maga* közül a külföldieknek az *Ön* használatát javasolhatnám, mivel kevesebb „veszélyes” helyzetet okozhat, bár kevésbé kötött helyzetekben túl hivatalossá teheti a beszélgetést.

(Meg kell jegyezni, hogy az *Ön* is lehet sértő, éppúgy, mint a többi udvarias megszólítás, ill. az udvariassági kifejezések is akkor, ha a beszélő túllépi az ún. tolakodás nélküli udvariasság határait, vö. Lampinen 1990: 90). A *Maga* általánosabban használt névmás egymást magázó emberek között informális helyzetekben, vidéken, ill. alsóbb társadalmi rétegekben. A hierarchiában magasabban álló a nála alacsonyabban állót, az idősebb a fiatalabbat és a nő a nála nem túl sokkal idősebb férfit *magázhatja*.

Tehát magunknál idősebb embert, ill. férfinak nőt nem ajánlatos *magáznia*.

3.1.1. Foglalkozásnevek, titulusok a megszólításokban

Míg egy finn szólíthatja a pincért *tarjoilija*-nak, a rendőrt *poliisi*-nak, a tanárt/tanítót pedig *opettaja*-nak, a házmestert *talonmies*-nek anélkül, hogy az udvariatlannak tartaná ezt a megszólítást, a magyarnak *főuraznia* kell a pincért vagy esetleg közvetetten, megszólítás nélkül *legyen szíves*-sel fordulhat hozzá (hacsak nem akarja magára haragítani a vendéglátóipari egység dolgozóját), rendőrrel kapcsolatban pedig törheti a fejét, mert a szocializmusban még element akár egy *rendőr elvtárs* is, de manapság, hogy az elvtárs visszanyerte eredeti elvbarát jelentését, csak az *úr* megszólítás marad. A *rendőr úr* azonban nevenségesen hangzik. Így aztán vagy a jó öreg *biztos úr*-ra kell fanyalodnunk, vagy esetleg a semleges uramozást választhatjuk még. A finnben a fent említettekén kívül az alacsonyabb szintű testületekben, pl. társaságokban a tagok az elnököt egyszerűen *puheenjohtaja*-nak szólítják, de csak akkor, amikor a tárgyalás vagy ülés közben szót kérnek (egyébként *herra puheenjohtaja*, ami viszont az ülés közben már udvariatlannak számít). A magyarok bármilyen szinten működő elnököt *Elnök Úr*-nak hívnak.

Magyarországon a tanárok megnevezése a gyerekek számára „egyszerű”: az óvodában *óvó néni* (ritkán *bácsi*), az alsó tagozatban *tanító néni/bácsi*, a felső tagozatban *tanár néni/bácsi* (Kiss Jenő tapasztalatai szerint a tanárok megszólításában a végzettség szerinti különbségtétel: tanár-tanító eltűnőben van, vö. Kiss 1993: 222; a névizést/bácsizást ld. még lent), és a középiskolában *tanárnő* és *tanár úr*, s ez utóbbi meg a felsőoktatásban dolgozó tanárookra is alkalmazható. Nagyobb fejtörést okozhat azonban a szülőknél a tanár

megszólítása, mert hogy szólítsa szegény szülő a tanító néni/bácsit, ha az pl. fiatalabb nála (a *tanító úr* elavult, a *tanítónő* túl hivatalos).

S máris egy újabb érdekes anomália, amely elkíséri a magyar *anyukákat* és *apukákat* egészen addig, amíg a csemetéjük ki nem lép a szülői értekezletes tanintézmények kapuján, az ugyanis, hogy az óvó néni, a tanító és a tanár sem tud a szülő megszólítására jobbat kitalálni, mint azt, hogy *Horváth anyuka*, *Zólyomi apuka*. A *kedves szülőnek* (szintén egy megszólítási forma) lehet, hogy ez nem tetszik, de nemigen tud jobbat javasolni ő sem, hacsak nem azt, hogy igyanak pertut.

A diákot a finn tanár éppúgy, mint a magyar szólíthatja a keresztnévén, a vezetéknevén vagy a teljes nevén. A tanárok mindkét országban inkább csak a fiúkat szólítják a vezetéknevükön, a lányokat viszont a keresztnévükön vagy az egész nevükön. A finn felsőoktatási intézményekben szokás a diákokat a nemüktől függetlenül a vezetéknevükön szólítani. A magyarországi tanár-diák kapcsolatáról még annyit kell megjegyezni, hogy a középiskolában már vannak olyan tanárok, akik már magázzák a diákjaikat, s az egyetemeken viszont mostanában terjed a tegeződés a tanárok és a diákok között. (Ez azonban még nem általános, s ehhez mindenképpen a tanár engedélye szükséges.)

A magyar foglalkozásnevek közül egyedül a *nővér* szót lehet kicsinyítőképzős alakban udvarias megszólításként használni: *nővérke!*

A magyarban a titulusok mellett az *úr*, *asszony* illetve *-nő* szavakat kell használni, pl. *Miniszter Úr!*, *Osztályvezető Úr!* stb. Az *asszony*-t általában akkor használjuk, ha az adott címet korábban főleg/csak férfiak kapták, pl. *Professzor asszony!*, *Miniszter asszony!* esetleg *Főtitkár asszony!* (titkár nő természetesen nem lehet). A nő szót használhatjuk a doktor szóval: *doktornő* (de csak ha orvos az illető), vagy az olyan foglalkozásnevekkel, mint az ügyvéd, bíró: *ügyvéd úr*, *bíró úr*, illetve *ügyvédnő*, *bírónő*.

A finnben titulusok mellett szintén lehet használni a *herra* szót (ld. a következő pontot), de a titulus és a vezetéknev is lehet udvarias megszólítás: *ministeri Kanerva* vagy a katonaságnál *alokas Hutunen*.

3.1.2. Uram, asszonyom, hölgyem, kisasszony, illetve herra, rouva, neiti

A finnben a *herra* megszólítás a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt, a parlament elnökét, társaságok stb. elnökeit (ld. fent), a magas beosztású hivatalnokokat, illetve a katonai előljárókat illeti meg: *herra presidentti*, *herra pääministeri*, *herra puhemies*, *herra puheenjohtaja*, *herra tuomari*, *herra eversti*. A finn parlament mostani elnöke azonban nő, őt *arvoisa puhemies*-nek, vagy *rouva puhemies*-nek hívják. (A *rouva* egyébként titulusokkal nem használatos.)

A magyar nyelvben a férfiak szinte egyetlen udvarias megszólítási formája az *úr*. Önmagában használva egyes szám első személyű birtokos személyraggal használatos. (A Magyar Televízió műsoraiiban az utóbbi években nemegyszer hallani, hogy a bűnözőket is *uramnak* szólítják.) Az *úron* kívül az idősebbek a fiatalabb férfit szólíthatják a *fiatalember*-nek is (finnül *nuorimies*). Az *úr* a magyarban éppúgy, mint a finnben a titulusokon kívül a vezetéknevvvel és egyes foglalkozásnevekkel együtt is használható még (ld. fent). (Nem használjuk a rendőr és a pincér megszólítására, de az olyan foglalkozásnevekkel, mint ügyvéd, tanár, bíró, jegyző, művész, illetve az olyan titulusokkal, mint pl. osztályvezető, igazgató, professzor, dékán, rektor, képviselő, doktor, használjuk.)

A közönség megszólításának leggyakoribb módja finnül *Hyvät Naiset ja Herrat!* magyarul *Kedves/Tisztelt Hölgyeim és Uraim!* Érdekes, hogy itt a *naiset* 'nők' szót használja a finn. A magyarban a *nő* szó csak egyes számú alakban fordul elő összetett szavak utótagjaként foglalkozásnevek, ritkábban titulusok mellett, a finnben pedig a fent említett példán kívül sehol sem fordul elő megszólításként.

Meglepő és elavult a magyar nyelvű követségi meghívókon használt *úrnő* megszólítás. Az *úrnő* és az *úrhölgy* címszó megtalálható a magyar–finn szótárban: *úrhölgy* 'herrasnainen' (levélcímzésben 'rouva'); *úrnő* 'herrasnainen, rouva', de egyiknél sincs utalás arra, hogy ezek a szavak elavultak. Legfeljebb játékos vagy sértő árnyalatuk lehet.

A finn *rouva* szó férjes asszonyok, ill. középkorú nők megszólítására szolgál, ha a beszélők nem közeli ismerősök. A magyar *asszonyom* ugyanilyen használatú és ezen kívül még a hivatalos levelekben használják nők megszólítására. Például hivatalos (kör)levél *Tisztelt Asszonyom/Uram!* (A birtokos személyrag hasz-

nálata elengedhetetlen!) (A személyre szóló levél pl. *Tisztelt Nagy János!/Tisztelt Kiss Irén!* lenne.)

Azonban a finn és a magyar megszólítás használata, illetve a mögöttük levő kultúrák közti különbségről tanúskodik az alábbi példa. Finnországban egy 30 év körüli családos nőtől a szomszédjában lakó idős néni ezt kérdezte: *Onko rouva sairas?* Egy magyar szomszéd így kérdezné: *Csak nem beteg*, + a keresztnév, pl. *Erzsi(ke)?* (vagy a legrosszabb esetben *szomszédasszony* vagy *fiatalasszony*, bár ezek egy kissé népiesek).

A magyarban a *kisasszony* megszólítást ugyanúgy ritkán használják, mint a finnben a *neiti*-t. A magyar *kisasszony* bizonyos foglalkozásnevekkel együtt használva neutrális megszólítás lehet. Pl. a *légikisasszonynak*, aki hivatalosan légi utaskísérő, mondhatjuk, hogy *kisasszony* (bár itt is gondot okozhat a hölgy kora), s talán a fiatal pincérnők, irodai ügyintézők megszólítása lehet. Idős férfi szólíthat még fiatal nőt *kisasszonynak*.

A magyarban a nők legneutrálisabb megszólítása a *hölgy* szóból a *hölgyem*, *hölgyeim*, de csak a beszélt nyelvben. Írott nyelvi megszólításként nem használatos.

A magyarban a férjes asszonyok megszólítása nehézséget okozhat a külföldieknek a *-né* használata miatt. Vannak olyan magyar nyelvkönyvek, amelyek alapján a külföldinek olyan elképzelése lehet, hogy a vezetéknev és a hozzáragasztott *-né* társalgási stílusban használható megszólítás. Ez bizony nagy tévedés, mert azon kívül, hogy valamilyen hivatalos helyen, pl. orvosnál szólíthatják a beteget, ügyfelet, stb. a férj vezetékneve, keresztnéve + *nének*. Hivatalos helyen elég udvariatlan, ha csak a vezetéknevet + *nét* használják valaki megszólítására. (Kivétel, az olyan újabb típusú névforma, mint: *Nagyné Kiss Mária*, de pl. a *Horváth Zoltánnéból* csak a *Horváthné* alak sértő lehet.)

3.2. Kötetlen

A széles körű tegeződés az utóbbi évtizedekben terjedt el a finnben a svéd és az angol mintájára. Ha kötetlen beszélgetésben fordul egy finn a másikhöz, akkor a *hei!* szót használja, ami köszönési forma, illetve figyelemfelkeltő módosítószó kb. a magyar *figyelj!*-nek felel meg és ezzel a közvetlen megszólítást el lehet kerülni.

3.2.1. A keresztnév

Természetesen mind a finn, mind a magyar felnőttek a keresztnévükön szólítják a gyerekeket. Azonban a magyarban szokásos *Kati(ka)*, *legyen szíves megnézni ezt a levelet!*, vagy a *Feri, jöjjön ide, kérem!* -féle megszólítások a finnben teljesen ismeretlenek, mivel a keresztnévet csak közeli ismerős megszólítására használják, tehát magázással együtt nem fordul elő. Hasonló szituációban a finn feltételes módú ígét használ megszólítás nélkül: *Voisit(te)ko katsoa tämän kirjeen? Voisitteko tulla tänne?* Ez alól akkor tesz kivételt, ha nyomatékosan fel akarja hívni a beszélőtárs figyelmét valamire, illetve, ha kér vkitől vmit, ha rá akar beszélni vkimre, vagy ha hízelegni akar valakinek. Ez utóbbi esetekben a keresztnévhez még hozzáteheti pl. a *kiltti* esetleg *kulta* szavakat.

3.2.2. A vezetéknev

A vezetéknevvvel való megszólítás mindkét nyelvben főleg a férfiak közti kommunikációban fordul elő (Laiho 1992: 27) tegezéssel. Magázással is előfordulhat, de erről megoszlanak a vélemények.

3.2.3. Néni – bácsi ~ täti – setä

A finnek közül csak a gyerekek használják a *täti* és a *setä* megszólítást, s ők is csak a biológiai rokonaikkal kapcsolatban.

A magyar nénizésről és bácsizásról a tanárok kapcsán már írtam. A magyar gyerekek a felnőttek megszólítására szinte kizárólag a *néni/bácsi* megszólítást használják. (A kamaszkor tájékán kezd problémát okozni, hogy az, aki eddig *bácsi/néni* volt, és akinek kezét *csókolommal* kellett köszönni ezek után hogy szólítandó. A köszönési formán könnyebb változtatni, mint a megszólításon). Magyarok közül azonban a felnőttek is nénizik/bácsizzák az idős ismerőseiket, rokonaikat, általában úgy, hogy a megszólítottak keresztnévéhez hozzáteszik a bácsi vagy néni szót. Ez a formula a külföldieknek nehézséget szokott okozni, mivel ezzel a megszólítással a megszólított keresztnévét és tetszikelős magázást illik használni, ami azonban a segédigékkel nagyon bonyolulttá válhat: pl. *Hogy tetszik lenni, Ica néni?* 'Mitä Teille kuuluu?' *Géza bácsiék hol tetszettek lenni karácsonykor?* 'Missä Te olette jouluna?'

(A becéző megszólításokról itt nem szólnék, mivel ez mindkét nyelvben nagyban függ a beszélő nyelvi fantáziájától. Vö. Laiho 1992: 32–33.)

3.3. Részben kötött helyzetek

Magyarországon a fodrásznál, kozmetikusnál mi vagyunk *a vendég*, udvariasabban *a kedves vendég*. A szakember megszólítása pedig problémát okoz. Például egy fodrász, aki nem a saját üzletében dolgozik, elégnek tartja, ha a cég névjegyére a keresztnévét írják, s persze a kedves vendég legközelebb már úgy érdeklődik, hogy délelőtt vagy délután van-e bent az András, Géza, Klári(ka) vagy Kriszta.

A piacon és az üzletekben a magyar háziasszony egy újabb világba csöppen megszólítottként, mivel újabban a magyar eladók egy része, a hentesek, a zöldségesek jobb esetben *kezit csókolomot*, rosszabb esetben a bizalmaskodó *puszilomot* használják üdvözlésként, megszólítás nélkül pl. *Mit tetszik, (kezit) csókolom!* vagy búcsúzáskor *Köszönöm, csókolom!* Ezekben a helyeken a szintén bizalmaskodó *drága* megszólítás járja: *Mit adhatok, drága?* Egyetlen egy magyar nő sem repes örömben, ha azt hallja: *Na, puszilom, drága!* (Völgyi 1995: 3).

A magyarokkal ellentétben ritka az a finn, aki a telefonba behallózik és várja, hogy a hívó fél kezdjen magyarázkodni. (Azt mondják, a hallózás akkor szokás, ha hiba van a vonalban.) A finnek, ha családé a telefon a családnév adessívuszt használják pl. *Virtasella, Koposella*. Ha férfi a telefon tulajdonosa, hagyományosan a vezetéknévét szokta bemondani: *Virtanen, Koponen*, manapság terjedőben van az egész név használata is a férfiaknál. A nők hagyományosan a keresztnévüket vagy az egész nevüket mondják be. (A dolgozó nők körében a pusztá vezetéknévhasználat is előfordulhat, ha pl. a munkahelyén megszokta, hogy a neve rövidebb változatát használja.) A finn hivatalnokok a magyarokkal ellentétben a hivatal neve után a saját nevüket is bemondják (a telefonközpontban persze nem), ami természetesen megkönnyítheti az ügyintézését. A magyar telefonálási kultúra a *hallóval* kezdődik általában, és jobb esetben halljuk a családnevet és mellette a lakás szót: *Molnár lakás*, vagy az egész nevet: *Molnár Ferenc*, rosszabb esetben viszont csend következik, és nekünk kell elmondanunk, hogy kik vagyunk és kivel szeretnénk beszélni.

Irodalom

- Kiss Jenő 1993: Köszönés- és megszólításformák a rábaközi Mihályiban. Magyar Nyelvőr 117.
- Koitto, Anna-Kaisa (1993): Vallaton ei käske suoraan vaan kysyy epäsuorasti. Sananjalka 35.
- Laiho, Sari 1992: Puhuttelut suomalaisessa viihdekirjallisuudessa. Pro gradu -tutkielma. Turku
- Lampinen, Arja 1989: Kohteliaisuuden ilmaiseminen Ilmari Turjan ja Mika Waltarin näytelmien dialogissa. Laudaturtutkielma, Turku.
- Völgyi Vera: Napló. Népszabadság Magazin 1995. márc. 25–31.
- Yli-Vakkuri, Valma 1986: Suomen kieliopillisten muotojen toissijainen käyttö. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 28. Turku